

Списание "Анамнеза" брой 12, 2011 г.

**За да разлиствате страниците,
посочете с мишката върху долния
десен ъгъл.**

**Можете или да ги обръщатете веднага,
чрез натискане, или да ги разгръщате
бавно, като истинска книга, държейки
натиснат бутона на мишката.**

Приятно четене!

[Свали в PDF](#)

**„ДА НЕ БИ ДА СИ ГОЛЯМ ПАТРИОТ КАТО
КАЗВАШ, ЧЕ РУМЪНИЯ Е СЪЩЕСТВУВАЛА ОЩЕ ОТ
АНТИЧНОСТТА, ОЩЕ ОТ БУРЕБИСТА?
ТОВА СИ Е ЖИВА ЛЪЖА.
ЩО ЗА ПАТРИОТИЗЪМ МОЖЕ ДА Е ТОВА?“
ИНТЕРВЮ НА СТИЛИЯН ДЕЯНОВ
С ПРОФ. ЛУЧИЯН БОЯ**

Стилиян Деянов: Господин Лучиан Боя, вашата книга „История и мит в румънското съзнание“ предизвика същински дебат не само сред румънските историци, но и в цялото румънско общество и се превърна в истински бестселър – цели 4 издания за 12 години. Кажете ни нещо повече за начина, по който румънската публика прие книгата.

Лучиан Боя: За моя изненада книгата като цяло беше приета доста добре още при първото ѝ издание през 1996. Казвам за моя изненада, защото очаквах враждебно отношение и порой от мнения против книгата. Такива разбира се имаше, но бяха много по-малко в сравнение с това, което ми се беше случвало преди. През 1994-1995 например заедно с моите студенти публикувах няколко книги в университетското издателство (което е по-малко видимо и изданията му достигат до по-малко хора). Сред тях бяха „Румънските исторически митове“, „Митовете на румънския комунизъм“, които също представляват критика на различни исторически митове и които бяха приети с голяма враждебност и жестоко критикувани.

СД Позволете ми да ви припомня, че след първото издание на „История и мит“ сте заслужил критики дори на най-високо ниво. Пресата от онова време споменава например думите на президента Илиеску, който остро порицава „историците, говорещи за мита Михаил Храбри“.

ЛБ Илиеску за мен? О, не съм знаел... Не си спомням, може би съм забравил тази история. Господин Илиеску разбира много от политика, но се съмнявам, че разбира от история и понеже аз не му давам политически уроци не би било лошо и той да се въздържа от съвети в областта на историята, тъй като рискуваме да объркаме жанровете. Очевидно е, че митът Михаил Храбри съществува. Не го виждат само онези, които не искат да

го видят. Чух, че подобно мнение е дошло и от устата на един историк – няма да му казвам името, защото е известен. Бил казал „какви са тия приказки за мита Михаил Храбри, че Михаил Храбри си е съществувал наистина?“. Сериозно ли? Това го знам и аз, но фактът, че е съществувал не означава, че не съществува и мит за него. Но нека не размиваме днешния ни разговор с обяснения за това какво е мит... В предговора към едно от румънските издания на „История и мит“ споменавам и за един друг случай, в който бях атакуван много силно и то не от кой да е, а от армията – в едно тяхно предаване различни представители на армията ме атакуваха „на нож“, така да се каже. Политици, военни – аз си мисля, че тези хора трябва да се занимават с други неща...

СД И какви бяха аргументите им?

ЛБ Ами как – „липса на патриотизъм“, разбира се. Това им е аргументът. Според тях щом като говориш за митове в историята значи не признаваш реалността на фактите. А аз се занимавам тъкмо с разглобяването на митове... без разбира се да искам да ги унищожавам, тъй като аз вярвам, че митовете са нужни, човек не може да живее без тях. Но пък аз като историк не мога да не взема предвид, че това са митове, а не са чисти исторически реалности. Примерно митът за единството, митът за единството на румънския народ. Аз говоря за него като за мит. Мисля, че е очевидно е, че то е мит, исторически мит. Румъния не е съществувала винаги. Нали не бъркам?

Да каже господин Илиеску ако бъркам, но според мен Румъния се е образувала през 1859. Преди това е нямало румънско единство. А, да, имало е определено езиково единство, някакви връзки между румънците, но Молдова и Влашко са били не просто отделни страни, а са налагали различни идентичности. До 19 век молдовците никога не са се наричали румънци. И дори и след Обединението на Влашко и Молдова през 1859 те продължават да се колебаят между самоопределението си като „румънци“ или като „молдовци“. До 1859 румънци са се наричали хората във Влашко, а в Молдова са били молдовци. Трансилвания пък е била унгарска държава ... в която румънското население наистина е било мнозинство, но аз говоря за държавата, за ръководния елит, за институциите и пр. Така че, макар и да съществуват елементи на единството, ние не можем да говорим за пълно единство. Който го прави, изгражда митология. Така стигаме и до Михаил Храбри, който, казват, показвал единството на румънците през 1600-та година. Той бил обединил за първи път Румъния. Това просто не е вярно. Неговите намерения са били съвсем различни. В този контекст можете да разберете и защо бях нападнат от някои политици, националисти или хора, които просто използват национализма, за да привлекат определени избиратели. Или пък от някои представители на армията – това беше преди реформата на армията. Сега са по-малко и са доста заети в Афганистан. Тогава обаче бяха повече и следваха старата военна система, според която някои се занимаваха също и с история и даваха съвети

как трябва да бъде писана историята.

СД Ще се закача за това, което казвате – спомняме си, че през комунистическата епоха се говореше за „армията от историци“. Това разбира се е присъщо на всички модерни държави, но през комунизма историците сякаш на първо място имаха ролята на „защитници на родината“. Струва ли ви се, че след 1989 съществува тенденцията тази роля да бъде запазена?

ЛБ Не, не мисля. Е, разбира се, някой от тях ако искат могат да продължат в този дух. Обратната позиция не означава обаче, че историкът не е патриот. Той може да бъде патриот като индивид, но не трябва да намесва тези чувства в областта, в която е специалист. Да не би да си голям патриот като казваш, че Румъния е съществувала още от античността, още от Бурбиста? Това си е жива лъжа. Що за патриотизъм може да е това?

Но да се върна към комунизма – да, разбира се, че историята беше подчинена на комунистическата партия, която през втория период на комунистическата епоха ставаше все по-националистическа. Това е така, но това не означава, че тогава всички историци пееха една и съща песен. Всеки според съвестта си. Някои говореха и пишеха дори повече, отколкото изискваха от тях – така те се стремяха към благосклонността на партията. Други се опитваха да се опазят според възможностите. Никой не е успял да се опази напълно, защото не можехме да изказваме всичко, което мислехме.

СД Какъв е вашият личен опит през комунистическата епоха? Какви принуди са били упражнявани върху вас?

ЛБ Ооо, това е дълга тема. Разбира се, че от самото начало знаех, че не мога да казвам всичко, а това, което пишех често беше посичано от цензурата. Първо съществуваше Дирекцията на пресата – така се казваше цензурата до средата на 70те. След това тази дирекция беше закрыта, защото режимът искаше да остави впечатлението, че е по-либерален и че вече няма нужда от подобни мерки в една Румъния, в която всички мислят еднакво и няма защо да ги принуждаваш да разсъждават по определен начин. Закриването на дирекцията в действителност засили цензурата. Защото работата вече не се вършеше от чиновниците, които правеха всичко без страст (знаеха точно какво да режат и какво да оставят), а от главните редактори, от директорите на издателствата, които не разбираха толкова от тези неща, бяха по-страхливи, не искаха да изгубят поста си и затова даваха повече откази в сравнение с дирекцията на пресата. Имал съм доста такива изживявания, въпреки че като всеки румънски историк знаех какво не може да се пише. И все пак понякога се опитвах да кажа нещо повече и текстовете ми бяха отхвърляни. След 89 вече не съществува специфичен политически натиск.

СД И все пак? Преди малко говорихме за реакцията на един президент. Може би освен това съществува

натиск и от съсловието?

ЛБ Тук е важно да кажа следното: историците в условията на липсата на свобода на словото през комунистическата епоха имаха повече свобода, отколкото ние сега си мислим, а в условията на днешната свобода понякога имат по-малко свобода, отколкото си въобразяваме. Тоест – нито един тоталитарен режим не може да бъде толкова тоталитарен, че да контролира хората на всяка дума – можеха да се процеждат и идеи, които не следваха напълно идеологическата линия на партията. А днес, в условията на, поне теоретично, пълна свобода, всеки историк се възползва от тази свобода според разбиранията си. Натискът на общественото мнение, на пресата, на съсловието могат да отнемат от свободата ти и без да си дадеш сметка. Никой не е напълно свободен.

СД Какво бихте казали на българските читатели за вашата книга „История и мит“, която току що излезе на юг от Дунава?

ЛБ Това е поредното издание на чужд език, което се осъществи благодарение на вашия превод. Преди това тя беше издадена на английски, немски, унгарски и полски. В книгата съм писал за румънската митология, но мисля, че в по-общ план това е книга, която може да представлява интерес във всяка една култура, тъй като не съществува история, която да не е митологизирана по

един или друг начин. В началото след като излезе тук – пак се връщаме към тези румънски диспути – бях обвинен не просто в опит за демитологизиране, някой казваха, че се опитвам да разруша румънската история. В една друга моя книга „Играта с миналото – историята между истината и фикцията“ разсъждавам върху тези проблеми пред историята като цяло, а не само пред румънската история. Показвам как историци от различни страни (всъщност не само историци, а общественото мнение, националното съзнание) деформират историческите факти и тяхното значение. Така че историята е митологизирана навсякъде...

СД И все пак съществува ли балканска специфика. Специфични балкански исторически митове?

ЛБ Да, може би съществуват някои специфики. Може би историците от Балканите са по-големи националисти, защото тук националните държави се образуват доста по-късно, с доста по-големи трудности и конфликти, в условията на много по-отчетливи малцинствени конфликти в сравнение със Западна Европа и т.н.

СД Ако трябваше да изследвате българската история, кои се първите митове, с които щяхте да започнете ?

ЛБ Аз не разбирам много от българска история. В румънския случай анализирах мита за единството, както

вече казах. Започнах всъщност с мита за произхода, който е най-важен, защото тук става дума за акта за раждане на всяка една общност, народ, нация. В румънския случай континуитетът е друг важен въпрос.

СД Не ви се пресича Дунава...

ЛБ Не, защото не съм специалист. Обаче отвъд конкретните анализи по даден проблем, този процес на митологизиране е характерен за всеки един народ. Историята е призвана да обяснява и да оправдава отвъд историческата реалност. Аз като историк не можех да не пристъпя към това изследване на историческите митове, но в същото време съзнавам, че всяка общност има нужда от исторически митове. Аз не искам да ги премахна, а да ги обясня. Става въпрос за достойнството ми на историк – трябва да обяснявам, а не да препредавам широко застъпените възгледи. Иначе разбирам отношението на тези, които са близки до тези исторически митологии.

СД В контекста на изграждането на Европейския съюз знаем, че са правени опити за създаване на множество общи учебници - например немско-френски, Кога ще бъде възможно написването на общи учебници, на обща история от двете страни на Дунава?

ЛБ Не знам за България и Румъния. Говори се за Румъния и Унгария, където нещата са доста по-сложни.

СД Не липсват противоречия и между румънската и българската история.

ЛД Не би трябвало да има. Е, ако някой иска да усложнява нещата...

СД И все пак ако някой е учил история в София например понятието „румънско-българско царство“ звучи странно. „Втората българска държава“ пък звучи непознато за румънците. Напълно различна е и интерпретацията на случилото се по време на балканските войни.

ЛБ Що се отнася до царствата тук имаме превод в термините на националното на реалности, които не са от национален тип и всеки слага ударението върху присъствието на определена „нация“ в тези исторически образувания. Конкретно „румънско-българската империя“ мисля че е преувеличение на румънските историци, които са почувствали нуждата да компенсират... Първоначално българите са имали по-значителна, много по-значителна история в сравнение с тази на румънците – през Средновековието България е важна страна, разбира се тук на Балканите, в Югоизточна Европа, не в Европа като цяло, докато румънските княжества още не са съществували. Тук е имало празнина – историческа, политическа, не казвам демографска. А България е била важен елемент в тази част на континента. Оттук идва и един комплекс на румънците. В продължение на векове

румънците са използвали славянския, фактически средновековния български като културен, канцеларски и църковен език.

СД Да, съществуват различни наименования и интерпретации...

ЛБ Да, но все пак става дума за културно влияние, което идва от южната страна на Дунава и по-точно от България. Всичко това създава определени комплекси на румънските историци и оттук идва идеята за румънско-българската империя.

Впоследствие нещата се променят в полза на Румъния. В модерната епоха е ясно, че румънското общество стои по-добре от българското. Към 1900 г. Румъния очевидно е изпреварила България поради простата причина, че румънските княжества не са били част от Османската империя и са имали известна автономия, своя аристокрация, интелектуални среди, които, разбира се, са надминали социо-културните условия, с които е разполагало българското пространство. Така че и от двете страни има комплекси, които са резултат от определени исторически неравенства.

Парадоксално е, че в немско-френския случай нещата са по-лесни за разрешаване. Конфликтите помежду им са били ужасни, но са били конфликти на равен с равен. А примерно румънско-унгарският конфликт не е бил такъв. Първо той е между унгарската аристокрация и румънските селяни в Трансилвания, а

след като Трансилвания става част от Румъния нещата се обръщат в полза на румънците и във вреда на унгарците. Тук го има и малцинственият проблем. На запад националните граници са по-ясно очертани и няма толкова много смесено население. А Франция и Германия са се борили като равен с равен и не съществуват комплекси в едната или другата посока.

СД Възползвам се, че споменахте румъно-унгарския спор. В „История и мит“ сте ясен привърженик на демографския фактор. За вас една територия принадлежи на населението, което е мнозинство. В този смисъл казвате, че Трансилвания безспорно е румънска. Но тук съществува един проблем – как определяме границите на територията, в която трябва да изчислим кое е мнозинството и кое е малцинството. Ето в България съществуват области, в които мнозинството е турско, а в Трансилвания съществуват два окръга – Харгита и Ковасна, където мнозинството е унгарско. Те имат ли право на автономия?

ЛБ Моето мнение е, че да. (Смее се) Не казвам, че това е и мнението на общественото мнение в Румъния или България. Значи в България има места, където турците за мнозинство?

СД Да.

ЛБ Моето мнение е, че имат право да бъдат

автономни. Така е и в Косово – нямаше начин област, която има 90% албанско население да остане в Сърбия.... На запад тези неща се решават по-лесно. Там границите са по-ясни, демокрацията е по-развита и национализмът е отслабнал. В източна, в централна, в югоизточна Европа положението е по-особено.

СД Баските не са се отделили от Испания или Франция....

ЛБ В Испания съществува автономия на провинциите. Аз не казвам, че трябва да се отделят от страните, към които принадлежат. Във Великобритания Шотландия е в голяма степен автономна.

СД Значи вие в крайна сметка на каква автономия сте привърженик?

ЛБ В рамките на държавата, но не изключвам и разделяне в някакъв момент. Тези неща разбира се са деликатни, могат да доведат до конфликти, до войни. Трябва да се подхожда внимателно при промяната на границите. Но да не забравяме, че границите не съществуват от как свят светува. Нациите се променят, историята върви напред. Не трябва да казваме, че тези неща няма да се променят или не трябва да се променят. Разбира се Румъния, имитирайки Франция, е възприела тезата за единната държава. Франция дори не признава понятието „малцинство“, всички са синове

на републиката, всички са равни, всички са французи независимо от произхода им. И дори и там има проблеми. Ето например положението в Корсика...

СД Моделно история като цяло е дисциплина, която е свързана с националната държава. Как тогава можем да се борим с автохтонизма, как историята може да бъде критическа?

ЛБ Да, не знам дали е свързана с националната държава. Разбира се, че историята в Европа се пренаписва от 19 век насам, черна Африка пък едва сега открива някаква национална история, която никога не е имала – там държавите се формират според начертаните с линия граници на бившите колонии. И сега присъстваме на създаването на национални истории на тези държави. Всички тези национални истории се проектират в миналото – чак до праисторията. Кога започва историята на румънците? Първоначално Трансилванската школа, латинистката школа, започва с римляните и не иска и да чуе за даките. Румънците са чисти римляни. После други говорят за даките и накрая се стига до дако-римския синтез. В крайна сметка се стига и до праисторията. Всяко историческо изследване започва с „праисторическите следи на територията на днешна Румъния“. Да не би хората тогава да са били румънци? Не, но всяка нация си е оградила дадено национално пространство и се проектира в него до самото начало на историята. Това е националното пренаписване на

историята. Преди историята е била различна, не се е пишла по този начин.

Аз считам, че с разпаденето на нацията (е, не е чак разпадане, но нацията вече не е това, което е била едно време) тя вече не е висш принцип... Днес съществува и процесът на глобализацията, Европа също е наднационална, а под нациите са регионите, малцинствата. Историята стана по-сложна и вече не е само национална.

СД Кои са митовете, на базата на които се гради Европа? Ясно е, че европейската идентичност не е национална, но каква е?

ЛБ Може и да звучи парадоксално, но основния мит, който стои в основата на Европа е тъкмо, че Европа не се основава на историята. Да, разбира се, има най-различни личности за които се говори – Карл Велики, например. Но пък той е подхождал по-скоро на първия вариант на Европа – Франция, Западна Германия, Италия и Бенелюкс – който почти съвпада с територията на империята на Карл Велики. Но сега на Карл му става все по-трудно да говори от името на цяла Европа. Към 1900 г. Европа е можела да бъде определена – като континента на белия човек (което днес не знам дали още може да се каже), като християнски континент (което също вече не е на мода), гръко-римският произход и той вече не е на преден план... Това се видя и в известния преамбюл на Конституцията, в който не се прие дори и това, че Европа

има християнска основа... Поради причини, върху които можем да дискутираме. Но така или иначе присъстваме на едно „изгонване“ на историята. Европа според мен все повече е проект, който е откъснат от историята. ЕС е ангажимент на страните, които го съставляват към настоящето и бъдещето, който фактически не държи сметка за миналото.

СД Какво мислите за приемането на Турция в ЕС? Трябва ли Европа да направи това усилие?

ЛБ Вижте, аз мисля, че България и Румъния също не заслужаваха да влезат в ЕС, но е добре че бяха приети, от наша гледна точка. Но приемането им вече беше проблем за съюза и считам, че към по-нататъшното разширяване трябва се подхожда внимателно, трябва да се набележат някакви граници. Вече има страни, които искат да станат членове, тук на Балканите, и тяхното положение ще трябва да бъде разрешено в един момент. Хърватска, Сърбия, Албания..., но да се продължи и с Турция... Ако се приеме Турция после защо да не се продължи и с Магреб или с Русия – да не би Русия да е по-малко европейска от Турция?

СД Какъв точно е вашият аргумент против членството на Турция? Религиозен или пък свързан с това че съюзът трябва да бъде предпазлив с по-нататъшните разширявания, защото способността му за абсорбция е ограничена?

ЛБ Религиозен, но в един определен смисъл: проблемът всъщност е, че Турция е по-мюсюлманска, отколкото Европа – християнска. Там религията играе по-голяма роля и се стига дори до фундаменталистки прояви. Правителството им е ислямистко... умерено ислямистко, но ислямистко. В турското общество религията играе по-голяма роля, отколкото християнството в Европа, ... нищо че е по-малка в сравнение с другите ислямски страни. Това би могло да е проблем.

СД Но не мислите ли, че в дългосрочен план изключването на Турция би могло да засили тези крайности?

ЛБ И тогава какво да направим? Аз не поддържам непременно изключването на Турция, но не съм и привърженик на приемането ѝ. Мисля, че отвъд тези проблеми, свързани с религията, ЕС в един момент така или иначе трябва да се спре. И така вече е много голям. Да, ще се разшири с още няколко малки балкански страни, може би и с Молдова, но в един момент трябва да се спре. Ако приемем Турция ще имаме граница с Ирак. Не е ли прекалено? Това са резервите ми, а не че Турция е ислямска страна. Би било странно – Норвегия не е част от ЕС, а съюзът се разширява почти до сърцето на Азия. Прекалено много е. Това е личното ми мнение и искам да подчертая, че нямам нищо против исляма.

СД Кажете ми с две думи как Румъния се „синхронизира“ с възраждането на национализма в света? Каква е реакцията на Румъния на този феномен.

ЛБ Аз все пак си мисля, че национализмът в Румъния намалю, а не обратното. В сравнение с деветдесетте. Струва ми се, че от моята позиция мога да преценявам доста добре какво е равнището на национализма, тъй като мен са ме критикували именно от националистки позиции. Мисля, че сега румънците са по-малко националисти, отколкото след края на комунистическата епоха. Много от тях вече имат тясна връзка с Европа, със западния свят – милиони румънци живеят в различни европейски страни, хиляди чужденци идват у нас. Мисля, че румънците са възприемчиви, въпреки че може би имат и тенденцията да се изолират на румънския си остров. Но едновременно с това са и отворени. Противоречиво е.

СД Може ли да сравните политическите прояви на национализма във Франция и Румъния например. Каква е разликата между Националния фронт и Велика Румъния?

ЛБ По тази тема е необходим по-дълъг анализ. Мисля все пак, че партията основана от Льо Пен е по-демократична в сравнение с Велика Румъния на Вадим Тудор. Ако Националният фронт във Франция стъпи на власт, мисля че ще играе по правилата на демокрацията.

Не съм убеден в същото за Велика Румъния, тъй като в тази партия съществува един авторитаризъм, с произход, коренящ се в комунистическата епоха. А при Националния фронт не е така – за него основният проблем са чужденците и то не всички, а ислямското население, което пропорционално нарасна наистина много във Франция. А този феномен намира отглас у една значима част от френското общество.

СД Как днес се пишат учебниците по история в Румъния? По различен начин в сравнение с деветдесетте?

ЛБ Да. Голямата промяна при учебниците стана през 1998. Тогава много хора ме обвиниха, че съм замесен в тази история. А това съвсем не отговаряше на истината. Може би тези, които тогава написаха новите учебници са се вдъхновили от моите идеи. Така че новото поколение учебници се появи през 1998 – те поставят акцента много повече върху културата, цивилизацията и по-малко върху събитийната, военната или конфликтната страна на историята. Сега в преподаването на историята се говори много повече за културния обмен с другите народи – това безспорно е прогрес.

СД Считате ли, че е достатъчно...

ЛБ Нямам апаратура за измерване. Сега национализмът е много по-малко в сравнение с преди 15-20 години. Тогавашният национализъм идваше

от изолацията на Румъния, от комунистическия национализъм и така нататък. А, да, разбира се, продължаваме да сме чувствителни към отношенията с унгарците в Ковасна и Харгига – и от едната, и от другата страна.

СД Какво е вашето усещане за комуникацията между Румъния и България? Има ли по-добра комуникация след 89-та и, ако да, дали тя се на дължи на някакъв двустранен обмен или е комуникация през Брюксел?

ЛБ Трудно ми е да говоря за политическите отношения. Иначе общото ми впечатление е, че нашите страни, и то не само Румъния и България, а всички бивши комунистически страни в Източна Европа, гледат на запад. Отношенията помежду им са много по-слаби от отношенията, които всяка една от тях поддържа със Запада.

СД Кажете ни няколко думи за начина, по който Румъния се отнася към комунистическото си минало. Спомняме си, че през 2006 г. се стигна дори до официално осъждане на комунизма, до доклада на Владимир Тисманяну за това какво е бил румънският комунизъм.

ЛБ Тази история от 2006 г. според мен е родена от политически опортюнизъм. Може и да е имала някакъв смисъл, но като цяло остана много повърхностна, защото ако осъждаш комунизма, трябва да помислиш и как

ще осъдиш последствията на комунизма. А последното предполага доста сериозно разтърсване на румънското общество – по-голямата част от политическия и икономическия елит на страната произхожда от комунистическите структури. В този смисъл ми се струва доста конвенционално и дори лицемерно да осъждаш комунизма, но да не докосваш и с малкото си пръстче онези, които са настанени на ръководните политически и икономически позиции. Връщам се на предишния въпрос – когато видиш какви пенсии имат бившите кадри на Секуритате, някои от които са били истински палачи и са разрушавали съдби... как да говориш за осъждане на комунизма. Просто ей така – на академично ниво?

СД А във вашата гилдия има ли още историци на предишния режим, които продължават да заемат ръководни постове? Кой и как пише историята на комунизма в Румъния?

ЛБ Има все по-голям интерес, особено сред младите историци. При тях ударението пада обаче главно върху комунистическата репресия и на мен ми се струва, че тук изследванията трябва да разширят своя хоризонт. Комунизмът все пак е половин век от живота на румънското общество – затова мисля, че изследванията върху комунизма трябва да взимат повече предвид различни аспекти от живота на хората през онази епоха.

СД Нека завършим с проектите, по които в момента

работите.

ЛБ В момента пиша една книга за румънския елит от 1930 до 1950. Този период е изпълнен с обрати. Сменят се шест, седем политически режима за десет, петнадесет години. Искам да разбера как интелектуалците са реагирали на всички тези промени.

СД Благодаря ви за това интервю.

ЛБ Благодаря ви и аз.

Букурещ, март 2011 г.

* Интервюто се публикува със съдействието на Проект „Преходът: Гласове, образи и памет“, финансиран от ФНИ на МОНМ по Договор № ДИД 02/01 от 16 дек. 2009 г. Екипът изказва специални благодарности на г-н Стилиян Деянов.